

Entusiasmist tiivustatud

Jüri Lainväe (1936-2014)

Nüüd, kui ma mälestusi kirja panen, olen juba vanavanaisa ja elan ikka Raplas Salu tänaval oma vanemate ehitatud kodus, kus kunagi alustasin oma töömehe elu ja soetasin perekonna.

Huvi metallitöö vastu sai alguse esimestest tööaastatest, sest valisin ikka treipingi või muu metalliga kokkupuutuva seadmega töökoja. Loomulikult sain kasutada isa juures kodus garaaži, kus mind kõige kindlamini vabal ajal kodus olles leida võis.

Kodune garaaž kujunes mulle nagu pühamuks, kus võis ajatajugi kaduda. Püüdsin seda ruumi hoida puhtana ja korras, mis töö ajal polnud muidugi nii paika pandud, aga ilma korrata ei saa. Minu valduses väikesel pinnal olid kõik puidu- ja metallitööks vajalikud seadmed: omatehtud hõövelpink, puusaed, treipink (vana mudel, aga ajas asja ära), gaasi- ja elektrikeevituse vahendid (viimane jälle ise kokku seatud). Riiulitel lugematutes topsides ja sahtlites väiksemad asjad.

Keset põrandat olin teinud ruumi väikesele traktoripõkatsile. Algusest lõpuni ise tehtud. Traktori passis oli kirjas UD 2 M 1, käigukast vanemat tüüpi autolt, esirehvid invaliidiauto omad, taga traktori MTZ esirehvid, raam omavalmistatud ja tagasild GAZ 51 omast ümberehitatud. Järelkärule panin vana vedruvankri vedrud. Kui palju pidi sepp neid tagudes vaeva nägema! Sähk, mida traktor vedas, oli vanast hobutööriistade komplektist. Endal pole vaja kõike leiutada, tuleb käia lahtiste silmadega ringi ja kasutada kättesaadavaid või eeskujude järgi ise tehtud osi. Koos järelkäruga kaalusid 8 kapotialust "hobust" ühe tonni. Aia jaoks on see liiga raske, tallab rohkem. Nii jäi traktor rohkem veovahendiks.

Kord püüdsin kokku lugeda, palju tunde kulus traktori ehitamiseks. Sain 1000 ringis. Otsest tööaega selle sees kokku ei võtnud. Siin ei saa rabada. Kõigepealt tuleb läbi mõelda ja kui vaja, siis mõndagi ümber teha. Asi peab täitma otstarbe, aga olema ka selline, et silmal poleks valus vaadata. Nii ma talviti tegin, proovisin, mõtlesin.

Ja kust see huvi ikka päriselt tuli? Meenus isa jutustus oma noorusest, kui ta oli "leiutanud" kartulikooremismasina vanast vokist ja vikatiterast või noast. Kartulikadu oli küll suur olnud, mis emale ei meeldinud, kuid masin ikkagi töötas. Geenid.

Minu nokitsemiste juures oli sageli ka poeg Esko abiks. Ta õppis Paides autoremondilukksepaks. Märkasin, et ka tal oli tehnikapisik kõvasti küljes. Kui pojalt tulid võrrihuviaastad, hakkas ta endalegi ratas tahtma. Leppisime kokku, et teeme ise. Ostsime mõned hädavajalikud osad ja tühise summa eest oli ratas olemas. Kokku oleme teinud kümne mootorratta ümber. Algusest saati oli põhimõte, et poeg pidi ise vaeva nägema. Nüüd vaatan, et oma jonn ongi tal tugevam. Vahel ütlesin, et ära tee nii, nagunii ei tule välja. Aga ta ei jätnud, teinekord saigi oma tahtmise.

Selline hobitöö pakub suurt rahuldust. Igakord ei pruugi teha ainult tarbeasju. Kunagi ehitasin üherattalise jalgratta. Poeg õppis sellega sõitma ja läks maanteele. Seal inspektorid vastas. Nemad ütlesid, et sellise riistapuuga võib ainult tsirkuses, mitte teel sõita. Rohkem arusaamatusi pole meil tehnikahuvi pärast olnud.

Ameteid olen pidanud mitmeid, enamus on seotud ikka metalliga nagu lukksepatöö, freesija, keevitus ja muu, mis vaja. Kui jõud üle käis ja oskused lubasid, siis olen vajadusel teinud kõike, mis tarvis. Ja pea töötas kogu aeg, ideid oli tarvis proovida. Isegi jõudis mul mõte selleni, et isehitajate tarkust ja töid võiks koondada. Näiteks Raplas, raudteejaama kandis, kus ma ise elan, on peaaegu igas majas midagi kokku pandud. Ükski traktor ei korda seejuures teist.

Mõtlesin tol korral isegi, et tuleks korraldada näiteks traktoriehitajate kokkutulek - rääkida, kust hankida osi, vahetada mõtteid selle üle, missugune lahendus end õigustab. Kindlasti peaks sellest osa võtma mõni konstruktor, kes ideed aitaks paika panna. Tema töötaks väiketraktori mudeli välja. Ise olen oma traktorit mitu korda uuendanud. Tuli parem mõte, tegin teoks. Aga mitte enne, kui põhiasjad pole koos. Oma tööd pole südant lõhkuda. Müüsin valmistöö ära ja hakkasin otsast peale.

Jüri Lainväe isehitatud traktori ja järelkäruaga 1983

Vahelduseks traktoritele tegin koos sõbraga mullafreesi. Selle idee sain rootsi- ja saksakeelsetest ajakirjadest. Peale mootori tuli kõik osad ise teha, aga see ei kohutanud. Paistis isegi meeldivat, kui valmis sai.

Esimene isetehtud mullafrees

*Jüri Lainväe ehitatud viimane
täiustatud mullafrees 1996, fotol ka
abikaasa Luule ja lapselaps
Kristiina Randmaa*

Sellest hobist on jäänud vaid fotod ja veel mälestused rahuloleva meistri tunnetest, kuidas vaatasin vastvalminud, veel värvilõhnalist uut traktorit eest ja tagant. Käivitus - ja mõnus mürin mootorist andis märku, et kõik toimib.

Jüri Lainväe
Kirjutanud Raplas 77aastasena 2013. aastal